

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ—JURISPRUDENȚĂ—LEGISLAȚIUNE—ECONOMIE POLITICĂ—FINANȚE—SOCIOLOGIE

FONDATOR :
ION S. CODREANU
Avocat,

DIRECTOR :
I. GR. PERIȚEANU
Avocat, fost Ministru

PRIM REDACTOR :
ALEXANDRU VELESCU
Doctor în Drept, Avocat

COMITETUL DE DIRECȚIE:

Traian Alexandrescu, fost decan al Baroului de Ilfov; **Alexandru Cerban**, Profesor Universitar, Avocat; **Iosef G. Cohen** Consilier la Consiliul Legislativ, Avocat; **Gr. Conduratu**, Avocat; **N. Jac Constantinescu**, Președinte la C. de Apel București; **E. Cristoforeanu**, Dr. în Drept dela Roma, Avocat; **Dem. I. Dobrescu**, Primarul General al Capitalei; **Vintilă Dongoroz**, Conferențiar universitar, Membru în Consiliul de disciplină al Baroului Ilfov; **D. Gălășescu-Pyk**, Profesor Universitar, Avocat; **Eugen Petiț**, Consilier la Înalta Curte de Casație; **G. Petrovici**, Prodecan al Baroului Ilfov; **C. Sipsom** Profesor Universitar; **C. A. Stoeanovici**, Conf. univ., Membru al Consiliului Legislativ; **Gr. L. Trancu-lași**, fost Ministru Avocat; **Hariton Udrea**, Judecător Trib. Ilfov; **Petre Vasilescu**, Profesor Universitar.

SECRETARI DE REDACȚIE:

E. C. Decusară, Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticeii Judiciare; **Ionel I. Codreanu**, Doctor în drept din Paris, Avocat

S U M A R

— *Proiectul Codului de Procedură civilă* (urmare), de Prof. P. Vasilescu.

— *Magistratura, Conducătorii de magistratură*, de George D. Nedelcu, consilier permanent la Consiliul Legislativ.

— *Transfuziunea sângelui dela cadavre omenești la om și dreptul civil. Referințe asupra conceptului modern al drepturilor personalității*, de George Elieșcu, avocat.

JURISPRUDENȚE:

— Înalta Curte de Casație și Justiție s. I: *Constanța General Ionescu și a. cu Căp. C. Barozzi*. (Raport. Efectuare în natură, sau prin luare mai puțin. Modalitatea în care se face se determină de condiția juridică a imobilului din momentul deschiderii succesiunii), cu o *Notă* de Prof. Al. Cerban.

— *Idem*, S. III: *Uzinele comunale București și a. cu P. Calbocurescu*. (Funcționarii Uzinelor comunale București se bucură ca și funcționarii comunali de dispozițiile legii statutului funcționarilor publici).

PROECTUL CODULUI DE PROCEDURĂ CIVILĂ

(Urmare *)

Politia ședinței. Sediul materiei este în art. 188—193 din proiect. Principiile proiectului se găsesc în art. 87—89 din codul de pr. civ. din Vechiul regat, în § 209—217 din codul de pr. civ. din Ardeal, în § 197—203 din codul de pr. civ. din Bucovina.

Art. 188 al. 2 din proiect dispune că în caz de turburări președintele va ordona îndepărtarea turburătorului din sala de ședință. Credem că este bine ca înainte de îndepărtarea din ședință președintele trebuie să atragă atenția turburătorului să înceteze turburarea. În acest sens este și art. 89 al. 1 din codul de pr. civ. din Vechiul regat, § 209 al. 2 din codul de pr. civ. din Ardeal, § 198 al. 3 din codul de pr. civ. din Bucovina. Pentru complectarea acestui așezământ juridic.

este bine să se adauge și art. 88 din codul de pr. civ. al. Vechiului regat, care arată cum trebuie să șadă în sala de ședință persoanele, cari asistă la judecarea proceselor.

Excepțiunile de procedură. Sediul materiei este în art. 194—203 din proiect. Principiile proiectului se găsesc și în art. 108, 109 din codul de pr. civ. din Vechiul regat, în art. 46 din legea de accelerare, în art. 168—172 din codul de pr. civ. franceză, în art. 571—589 din codul de pr. civ. rusă, în § 180—183 din codul de pr. civ. din Ardeal, în § 41—46 din codul de pr. civ. din Bucovina, în § 274—276 din codul de pr. civ. germană, în art. 158—161 din proiectul codului de pr. civ. italiană Mortara, în art. 283, 284, din codul de pr. civ. al Cantonului de Vaud, în art. 77, 78 din legea de pr. civ. a Cantonului de Geneva.

Art. 194 din proiect dispune că excepția de necompetență a instanței va fi ridicată înainte de intrarea în desbatere asupra fondului, că ea poate fi ridicată în prima zi de desbatere chiar dacă n'a fost ridicată prin întâmpinare. Pentru a nu da loc la surprinderi, credem că proiectul trebuie complectat impunându-se ca toate excepțiunile de ridicat să fie arătate în întâmpinare.

Proiectul n'arată ordinea în care trebuie ridicate excepțiunile. În această privință este bine ca proiectul să adopte ordinea preconizată de art. 111 bis din codul de pr. civ. al Vechiului regat, această ordine urmând o linie logică în desvoltarea actelor de procedură. Ordine în materia excepțiunilor se găsește și în art. 158 din proiectul codului italian de pr. civ. Mortara.

Pentru accelerarea judecării credem că este bine ca proiectul să adopte și prorogarea de competență legală a instanței civile, față de cea comercială și reciproc, prevăzută de art. 108 al. 3 din codul de pr. civ. din Vechiul regat.

Art. 198 din proiect dispune că dacă sentința prin care instanța își declină competența, a rămas definitivă, reclamantul poate cere trimeterea dosarului la instanța pe care o socotește competentă. Acest articol trebuie complectat impunând ca instanța care se declara incompetentă să arate în

*) Vezi No. 29, 30, 31, și 32 din 1933.

hotărâre, care instanță este competentă, că instanța de trimitere trebuie să judece pricina, fără altă cerere introductivă și fără altă taxă de proces decât plata citațiunilor. În acest sens: art. 108 al. 4 și 7 din codul de pr. civ. din Vechiul regat. Aliniatul 3 al art. 198 din proiect prevede că dispoziția, care obligă instanța de trimetere să nu se mai desinvestească de proces, odată ce i s'a trimis prin hotărârea declinatorie de competență, se aplică și în cazul când instanța a respins acțiunea, fără a emite citațiune în temeiul dispozițiilor art. 142 din proiect. Socotim că expresiunea de *respingere a acțiunii* întrebuintată atât în art. 142 cât și în art. 198 al. 3 este improprie. Instanța, când se declară incompetentă, nu trebuie să respingă acțiunea, fiindcă nu prejudică nimic asupra fondului sau asupra calității, ori a capacității părților, ea trebuie să se declare numai incompetentă să judece.

Art. 200 din proiect vorbind despre litispendență și conexitate, nu arată condițiile acestor situații juridice; încât privitor la aceste chestiuni credem că este bine ca proiectul să adopte redacția art. 110 din codul de pr. civ. din Vechiul regat. Mai credem că este bine ca art. 200 să fie pus în legătură cu art. 187 din proiect, care tratează tot materia conexității.

Art. 200 din proiect prevede la punctele 2—5 puțința de conexare între procesele aflate la tribunal și la judecătoria de ocol, sau tribunal și Curte de apel, ori Curte de Casație. Acest articol trebuie complectat în sensul că orice conexitate sau litispendență este inadmisibilă, când s'ar atinge dreptul părților privitor la gradele de jurisdicție sau când s'ar atinge autoritatea lucrului judecat, fiindcă principiul de bază este că litispendență și conexitate nu se poate face decât între procesele, care se află înaintea instanțelor judecătorești de același grad.

Art. 200 al. 6 dispune că dacă potrivit dispozițiilor art. 187 din proiect conexitatea nu se poate face, instanța găsiind întemeiată excepțiunea, va respinge acțiunea prin sentință. Acest aliniat, fiind confuz, are nevoie de o redacție clară, de oarece firesc este ca conexitatea să nu se poată face numai când excepția ridicată cu privire la conexitate este neîntemeiată. Apoi nu se înțelege rațiunea respingerii acțiunii, când instanța găsește excepțiunea întemeiată.

Renunțarea la judecată. Sediul materiei este în art. 204—209 din proiect. Principiile proiectului sunt în parte și în art. 260 din codul de pr. civ. din Vechiul regat, în § 186, 187, 390 din codul de pr. civ. din Ardeal, în § 168—170, 394 din codul de pr. civ. din Bucovina, în § 271, 306 din codul de pr. civ. germană, în art. 268—272 din proiectul codului de pr. civ. italiană Mortara.

Art. 204 al. 4 din proiect dispune că încheerea de renunțare la proiect este supusă recursului. Proiectul trebuie să precizeze ce înțelege prin recurs? Este vorba de o cale ordinară de atac sau de un recurs de casare?

Art. 207 dispune că dacă încheerea de renunțare a rămas definitivă, partea poate intenta o nouă acțiune, iar art. 208 că dacă partea a renunțat chiar la dreptul valorificat prin acțiune

sau cererea reconvențională, instanța hotărăște prin sentință respingerea în fond a acțiunii sau a cererii reconvenționale. În legătură cu aceste două articole, propunem ca renunțarea prevăzută de art. 204—207 să fie precizată cu denumirea de lăsare de proces și ca urmare să atragă închiderea dosarului, iar renunțarea prevăzută de art. 208 să fie precizată cu denumirea de stingere a pricinii, denumiri prevăzute în art. 260 din codul de pr. civ. din Vechiul regat. Termenii întrebuintați în codul de pr. civ. din Vechiul regat — ni se par — că deosebesc mai bine aceste 2 situații juridice. O instituție analoagă prevede și § 175 din codul de pr. civ. din Ardeal și § 251 din cod. de pr. civ. germană.

Art. 209 din proiect dispune că dacă sunt mai mulți reclamanți sau pârâți, renunțarea la acțiune sau la un drept se poate face de una din părți în folosul uneia din ele. Acest articol credem că are nevoie de aceste modificări: În primul aliniat trebuie să se precizeze că renunțarea făcută de unul dintre reclamanți sau pârâți se referă numai la partea sau la situația sa din proces, pentru a se înlătura confuzia că această renunțare s'ar putea înțelege că se referă la întreg procesul, iar în aliniatul 2 trebuie să se interzică puțința de renunțare în cazul prevăzut de art. 48 punctul 1 din proiect, pentru a nu se încurca situația în proces a celorlalți reclamanți sau pârâți.

Suspendarea și întreruperea judecăților. Sediul materiei este în art. 210—221 din proiect. Principiile proiectului se găsesc în mare parte în art. 48, 59 din legea de accelerare, în art. 91, 253, 254 din codul de pr. civ. din Vechiul regat, în § 234—236, 465—474 din codul de pr. civ. din Ardeal, în § 155—167 din codul de pr. civ. din Bucovina, în § 239—250 din codul de pr. civ. germană, în art. 77, 78, 681—688 din codul de pr. civ. rusă, în art. 307—310 din legea de pr. civ. a cantonului de Geneva, în art. 257—266 din proiectul codului de pr. civ. italiană Mortara.

Art. 210 din proiect dispune că dacă la ziua fixată nici una din părți legal citate nu se înfățișează, judecata se va suspenda, că această dispoziție nu se aplică în cazurile prevăzute de art. 168 din proiect, care la rândul său dispune că se consideră a fi renunțat la judecată partea care nu se prezintă la prima zi de înfățișare, sau la termenul fixat după o suspendare, sau după o amânare. Credem că nu este bine să se facă deosebire între cazul prevăzut de art. 210 și cele prevăzute de art. 168; în toate aceste cazuri propunem ca proiectul să dispună suspendarea judecății. Examinând dispozițiile art. 168 am arătat urmările grave, ce decurg din considerația de renunțare la judecată a procesului.

Art. 211 din proiect arată mai multe cazuri de chestiuni prejudiciale, în care judecătorul are latitudinea să suspende judecata, sau este obligat la această suspendare. Autorul reformei codului de pr. civ. al Vechiului regat, făcută în 1900, condus de principiul că judecătorul principalului este și judecătorul accesoriului, a arătat în expunerea de motive că nu este nevoie să fixeze în codul de procedură civilă acest așezământ juridic. Credem însă că redactorii proiectului bine au fă-

cut că au fixat această instituție în codul de procedură civilă, pentru a da o îndrumare sigură judecătorului. În acest fel a procedat legiuitorul și în codul de pr. civ. din Ardeal (§ 234, 235). În cazul acesta însă proiectul trebuie complectat și cu chestiunile prejudiciale relativ la filiație, calitate de erede, drept de proprietate, servitute, prevăzute în art. 892 din codul comercial al Vechiului regat, în sensul că instanța comercială să suspende judecata până ce instanța civilă soluționează aceste chestii, tot așa și instanța penală, când judecarea infracțiunii depinde de soluționarea filiației sau a chestiunii de proprietate.

Art. 214 din proiect dispune că împotriva încheierii prin care s'a hotărât suspendarea, sau prin care s'a respins cererea de redeschiderea judecății, se poate face recurs, fără însă a desluși, dacă este vorba de o cale ordinară de atac, sau de recurs în casare.

Art. 215—220 se ocupă de cazurile de întrerupere. Proiectul socotește că este loc la suspendarea judecății, când părțile legal citate nu se prezintă în proces și că judecata se întrerupe prin moartea uneia din părți, ori a reprezentantului ei legal, sau a avocatului ei, ori prin pierderea folosinței sau a exercițiilor drepturilor procedurale ale uneia din părți, prin falimentul uneia din părți, sau din pricina războiului ori a mobilizării. Credem că este mai bine ca proiectul să dispună ca și în cazurile de întrerupere arătate mai sus, să se suspende judecata. Deosebirea între cazurile de suspendare și între cele de întrerupere o fac numai codurile de procedură civilă ardeleană și germană. Aceastăosebire ar putea să dea loc la discuții. Noțiunea de întrerupere și suspendare are aplicație și în materie de prescripție. Or, în întreruperea de prescripție se știe că timpul scurs până în momentul întreruperii se șterge, urmând ca el să reînceapă după trecerea evenimentului întreruptiv, iar în suspendare este scos din calcul numai timpul scurs în intervalul suspendării, timpul scurs însă înainte de suspendare continuă să curgă după încetarea suspendării. Ni se pare că aceste principii se confundă atât în procedura ardeleană cât și în procedura germană. Fiindcă iată ce dispune § 473 din codul de pr. civ. din Ardeal, precum și § 249 din codul de pr. civ. germană: „Cu întreruperea sau suspendarea procedurii se întrerupe curgerea tuturor termenelor și dela încetarea întreruperii sau suspendării termenul începe a curge din nou”. Vrea să zică, atât în suspendare cât și în întrerupere — după aceste două texte de lege — timpul scurs până la evenimentul întreruperii sau suspendării se consideră șters și termenul începe să curgă din nou după întrerupere sau suspendare. O confuzie de principii se pare că fac și redactorii proiectului codului nostru de procedură civilă, introducând efectele suspendării în situația întreruperii. Fiindcă iată ce dispune art. 221 din proiect: „Când, potrivit dispozițiilor de mai sus întreruperea încetează prin cererea părții, termenul suspendat va continua să curgă față de partea protionică, din ziua în care cererea i-a fost comunicată”. Discuția, pe care proiectul în redacția sa actuală ar putea să o provoace în practica judiciară, este cu privire la valabilitatea actelor de procedură îndeplinite în-

te de întrerupere, deoarece termenul scurs până la întrerupere se socotește șters. Pentru înlăturarea discuției am spus că ar fi bine ca și cazurile de întrerupere, proiectul să le pună împreună cu cazul de suspendare a judecății prevăzut de art. 210. În acest sens a procedat legiuitorul în codul de procedură civilă din Vechiul regat, în codul de procedură civilă rusă, precum și redactorii proiectului codului de pr. civ. italiană Mortara.

Fixând toate cazurile în situația de suspendare a judecății, art. 688 din procedura civilă rusă spune că cercetarea începe dela acel act dela care s'a făcut suspendarea, iar art. 261 din proiectul procedurii italiene Mortara spune că intervalul de timp din epoca suspendării nu intră în calculul termenului și că în acest interval nu se poate îndeplini niciun act de procedură.

Chestiunea suspendării și a întreruperii judecății din această secțiune, trebuie pusă în legătură cu art. 114 din proiect, care tratează despre suspendarea termenului.

Perimarea. Sediul materiei se află în art. 222—231 din proiect. Principiile proiectului se găsesc în parte în art. 257—259 din codul de pr. civ. din Vechiul regat, în art. 397—401 din codul de pr. civilă franceză, în art. 123—125 din codul de pr. civ. al Cantonului de Vaud, în art. 311—314 din legea de proc. civ. a Cantonului de Geneva, în § 446 din codul de pr. civ. din Ardeal.

Art. 222 din proiect dispune că dacă în cursul unui proces părțile nu au făcut timp de un an niciun fel de procedură, *cererea se va declara perimată*, prin ședință de instanța înaintea căreia se găsește procesul. Aliniatul I al art. 257 din codul de pr. civ. din Vechiul regat, spune greșit că se perimă acțiunea, opoziția, apelul etc., fiind că nu se perimă dreptul ci numai instanța, încât dacă acest fapt nu este prescrist, partea interesată poate porni o nouă acțiune. Despre perimarea instanței vorbesc și art. 397 din codul de proc. civ. franceză, art. 123 din codul de pr. civ. al Cantonului de Vaud și art. 311 din legea de pr. civ. al Cantonului de Geneva. Proiectul codului nostru de proc. civ. vorbind de perimarea cererii, pentru a nu se confunda cerera cu acțiunea, este bine să se adauge articolului 222 un aliniat în care să se spună că dacă dreptul de a porni o nouă acțiune nu este prescrist, partea interesată poate porni o nouă acțiune. În acest sens sunt și art. 258 din codul de pr. civ. din Vechiul regat, art. 312 din legea de pr. civ. a Cantonului de Geneva și art. 125 din codul de pr. civ. al Cantonului de Vaud.

Art. 223 din proiect dispune că termenul de perimare începe să curgă dela data ultimului act de procedură, din ziua în care instanța a emis citație, a fixat un termen, sau a dat ori luat o încheiere, sau o măsură, că sunt socotite acte de procedură memoriile sau cererile părților depuse în instanță, procesele verbale asupra cererilor verbale, înfățișarea părții în instanță, înaintea judecătorului delegat constatată prin proces verbal sau mențiune. Credem că acest articol ar trebui să primească următoarele complectări:

Fiindcă proiectul dă acestor acte procedurale caracter întreruptiv de perimare, trebuie să menționeze că actul, încheierea, măsura trebuie să aibă

caracter contradictor. În acest sens este și art. 257 al. 2 din codul de pr. civ. al Vechiului regat;

Că constatarea termenului scurs fără îndeplinirea vreunui act de procedură trebuie să o facă grefierul printr'un referat. În acest sens este art. 257 al. 5 din codul de proc. civ. din Vechiul regat;

Că actele de procedură arătate nu sunt limitative ci enumerative, ca să nu se creadă că ele se mărginesc numai la pildele date în proiect.

Art. 225 al. 2 dispune că dacă perimarea a fost cerută în afară de ședință, președintele va fixa un termen pentru înfățișarea părților în camera de consiliu. Acest aliniat prin redacția lui produce confuzie, fiindcă orice perimare constituie o sancțiune, o decădere sau o prezumție de părăsire de proces, cu caracter de procedură contencioasă, care se judecă în ședință publică. În cât pentru înlăturarea confuziei credem că acest aliniat ar fi bine să fie desființat. În tot cazul, dacă este vorba de perimarea unei acțiuni, a unui apel, etc., care se judecă în camera de consiliu, acest aliniat trebuie redactat mai clar.

Proiectul mai trebuie complectat și cu aceste dispoziții:

Că perimarea fiind indivizibilă, profită tuturor părților interesate în proces, chiar dacă n'au cerut-o. Înfrățuirea acestei dispoziții umple o lacună de ordin jurisprudențial: (Cas. III, 9 Mai 1930, *Jurisprudența Generală* 1443 din 1930; trib. Prahova s. I, sent. 297 din 1926, *Jurisprudența Generală* 1399 din 1927);

Că termenul de perimare curge și față de stat și de incapabili. În acest sens: art. 257 din codul de pr. civ. din Vechiul regat și 398 din codul de pr. civ. franceză;

Că hotărârea dată în materie de perimare este supusă recursului în casare. În acest sens: art. 257 al. 7 din codul de pr. civ. din Vechiul regat.

Dovezile. Această Această materie își are sediul în art. 232—248 din proiect. Principiile proiectului se găsesc în art. 18 din legea accelerării, în § 263—285 din codul de pr. civ. din Ardeal, în § 266—291 din codul de pr. civ. din Bucovina, în § 355—370 din codul de pr. civ. germană, în art. 174—202 din proiectul codului de pr. civ. italiană Mortara, în art. 366—369 din codul de pr. civ. rusă, în art. 252—294 din codul de pr. civ. franceză, în art. 126—138 din codul de pr. civ. al Cantonului de Vaud, în art. 160—170 din legea de pr. civ. a Cantonului de Geneva.

Art. 232 din proiect dispune că faptele din care isvorăsc drepturi, vor fi dovedite de cei ce le pretind, iar acelea care duc la stingerea lor, de cei ce le tăgăduesc. Intr'o formă mai clară proiectul voeste să spună că la o probă admisă, partea adversă are drept la contra probă.

Din art. 232 mai rezultă că numai faptele se dovedesc, nu regulile de drept, pe care judecătorul le aplică din oficiu, fiindu-i cunoscute.

Art. 126 din codul de pr. civ. al Cantonului de Vaud, prevede acest principiu în mod expres, dispoziție pe care n'ar fi rău s'o prevadă și proiectul codului nostru de procedură civilă.

În legătură cu dovada faptelor, proiectul ar fi bine să prevadă următoarele principii — cari sunt astăzi admise în doctrină și jurisprudență — că

faptele nedefinite nu se pot dovedi, tot astfel și faptele oprite de lege.

În acest din urmă sens sunt art. 253 și 254 din codul de proc. civ. franceză, art. 136 din codul de pr. civ. al Cantonului de Vaud, art. 366 din codul de pr. civ. rusă.

Art. 253 din proiect dispune că uzurile locale sau cele comerciale precum și regulamentele comunale nu trebuiesc dovedite decât în cazul când instanța nu le cunoaște. Instanța va putea lua informații din oficiu. Privitor la această dispoziție credem că este util a face câteva propuneri.

Trebuie să se deosebească uzurile locale sau cele comerciale de regulamentele comunale.

În legiuirea Vechiului regat uzurile neavând putere de lege, sunt asimilate faptelor, deci trebuie dovedite. Legiuitorul Vechiului regat a preconizat acest principiu, de oarece în țara Românească nu sunt obiceiuri fixate ca în țările cu vechi tradiții cutumiare. În această situație proiectul ar trebui să dispună că toate obiceiurile trebuie dovedite. Nu tot așa este cu regulamentele comunale. Regulamentele făcând parte din lege este firesc să fie scoase din obligația dovedirii lor. Chiar în țările, în cari obiceiul are puternice rădăcini în sufletul poporului, obiceiul se dovedește, afară de cazul când obiceiul face lege. În acest sens este art. 126 al. 2 din codul de pr. civ. al Cantonului de Vaud.

Tot în legătură cu dovada faptelor, spre deosebire de regulile de drept din nauntrul țării noastre, proiectul ar trebui să prevadă dispoziția că partea, care invoacă în favoarea sa o lege, un uz, un privilegiu, un statut strein, trebuie să facă dovada lor, când judecătorul cere, el nefiind obligat să le cunoască și că în caz contrar judecătorul va aplica în speță legile naționale. În acest sens este § 271 din codul de procedură civilă din Bucovina și art. 127 din codul de pr. civ. al Cantonului de Vaud.

Art. 236 din proiect dispune că faptele de notorietate publică nu au nevoie să fie dovedite. Această dispoziție este prevăzută în § 267 din codul de pr. civ. din Ardeal, în § 266 din codul de pr. civ. din Bucovina și în § 291 din codul de pr. civ. germană. Dispoziția aceasta ar putea să aducă multe inconveniente: Noțiunea de notorietate publică având un conținut neprecis e greu de fixat, apoi, faptele de notorietate publică impunându-se fără nici o dovadă se aseamănă cu legile din acest punct de vedere, încât pe temeiul lor judecătorul ar putea să se pronunțe într'un proces numai afirmând existența acestor fapte fără nicio altă probă. Este o putere arbitrară dată judecătorului, care ar putea să slăbească încrederea în justiție — faptele pe care se întemeiază hotărârea trebuind a fi dovedite — motiv pentru care suntem de părere ca acest articol să fie înlăturat din proiect.

Art. 237 din proiect tratând chestia indivizibilității mărturisirii, trebuie complectat cu dispoziția că mărturisirea se poate scinda când complectările, modificările nu sunt în legătură cu fapta principală. În acest sens, sunt: art. 133 din codul de pr. civ. al Cantonului de Vaud și art. 164 al. 2 din pr. civ. al Cantonului de Geneva.

Art. 238 din proiect trebuie modificat în sensul ca revocarea mărturisirii să nu fie lăsată la li-

bera apreciere a instanței de fond, ci partea să fie obligată a dovedi eroarea de fapt în care a fost, când a făcut mărturisirea, arbitrarul judecătoresc fiind înlocuit cu o dovadă pozitivă.

Art. 240 al. 3 din proiect dispune că dacă o parte renunță la dovezile ce a propus, cealaltă parte poate să ceară administrarea lor. Textul nu este clar redactat: Este mai bine să se spună că o parte din proces să-și însușească proba la care a renunțat partea adversă.

Art. 242 din proiect dispune că încheierea prin care se admite administrarea unei probe va specifica faptele care urmează a fi dovedite, precum și mijloacele de probațiune încuviințate pentru stabilirea lor. Acest articol credem că are nevoie de 4 completări.

Partea care cere admiterea unei dovezi să fie obligată a demonstra relevanța, concludența, verosimilitatea dovezii odată cu admisibilitatea ei. În acest sens sunt: § 275 din codul de pr. civ. din Bucovina și art. 136 al. 2 din codul de pr. civ. al Cantonului de Vaud:

Încheierea care admite sau respinge administrarea unei probe nu poate fi admisă de nicio cale de atac decât odată cu hotărârea asupra fondului. În acest sens: § 277 al. 4 și § 291 din codul de pr. civ. din Bucovina și § 355 din codul de pr. civ. germană:

Decăderile din probă, dificultățile, discuțiile ce se ivesc în administrarea unei probe înaintea judecătorului delegat se vor consemna în procesul verbal încheiat de acest judecător, rezervându-se a se soluționa de instanța de fond, judecătorul delegat primind administrarea probei. În acest sens: § 282, 285 din codul de pr. civ. din Ardeal, § 278 din codul de pr. civ. din Bucovina, § 366 din codul de pr. civ. germană, art. 362 din codul de pr. civ. rusă.

Instanța poate reveni asupra încheierii prin care a admis o probă. În acest sens: § 276 din codul de pr. civ. din Ardeal, § 277 din codul de pr. civ. din Bucovina, art. 160 din codul de pr. civ. al Vechiului regat.

Art. 243 al. 3 dispune că judecătorul delegat sau însărcinat cu administrarea unei probe poate procedea la administrarea ei, chiar dacă nu se poate constata că partea care nu se înfățișează a primit citația. Pentru partea care a cerut administrația probei, această dispoziție nu-i aduce nici un inconvenient, pentru partea adversă, dacă nu cunoaște termenul de administrare a probei, dispoziția aceasta are neajunsul că ea nu poate lua parte la administrarea probei și a face observațiile cuvenite. Încât acest aliniat trebuie modificat în sensul că proba nu se poate administra fără dovada de primirea citației de partea adversă.

Dovada cu înscrisurile. Această materie își are sediul în art. 249—271 din proiect. Principiile proiectului se găsesc în parte în art. 1171—1188 din codul civil al Vechiului regat, în art. 50—54 din codul comercial al Vechiului Regat, în art. 160—184 din codul de pr. civ. din Vechiul regat, în art. 21—25 din legea accelerării, în art. 105—111, 499, 506, 545—554 din codul de pr. civ. rusă, în § 315—399 din codul de pr. civ. din Ardeal, în § 292—319

din codul de pr. civ. din Bucovina, în § 415—444 din codul de pr. civ. germană, în art. 203—216 din proiectul codului de pr. civ. italiană Mortara, în § 139—170, 305—312 din cod. de pr. civ. al Cantonului de Vaud.

Art. 249 din proiect dispune că înscrisul autentic face deplină dovadă privitor la declarațiunile făcute și la faptele petrecute înaintea autorității sau notarului, care a făcut autentificarea. Credem că acest aliniat trebuie complectat cu dispoziția că mențiunile din actul autentic, ce nu intră sub constatarea directă a funcționarului investit cu atribuția autentificării, pot fi contestate și dovedite cu mijloacele de probă admise în dreptul comun. Această chestiune fiind un punct câștigat în doctrină și jurisprudență, poate o dispoziție constitui în lege.

În art. 256—258 din proiect se tratează verificarea de scripte. Procedura indicată în proiect este incompletă. Proiectul poate să se inspire în această privință din codul de procedură civilă al Vechiului regat (art. 162—184), din codul de pr. civ. al Cantonului de Vaud (art. 139—170, 305—312), din legea de proc. civ. a Cantonului de Geneva (art. 276—300). Aceste legislații sunt mai complete. Art. 143 din codul de pr. civ. al Cantonului de Vaud arată chiar în ce constă falșul material și imaterial, iar art. 299 din legea de pr. civ. a Cantonului de Geneva arată că un act constatat falș, susceptibil de distrugere se suprimă, iar actul ce nu se poate distruge se reformează. Pe lângă datele culese din aceste coduri, proiectul poate lua pentru complectare și date din doctrină. De pildă, cu privire la efectul actului trecut prin verificarea de scripte: Actul nerecunoscut dovedit însă adevărat, este primit numai în acel proces cu efect între părți sau reprezentanții lor, nu poate servi ca act de comparație, poate fi atacat în falș; actul recunoscut are efect și într'un proces viitor, poate servi ca act de comparație, nu poate fi atacat în falș. Actul dovedit adevărat după înscrierea în falș este primit în proces, are efect între aceleași părți și într'un proces viitor, poate servi ca act de comparație, are autoritate de lucru judecat.

În art. 259 și 260 proiectul se ocupă de puterea doveditoare a registrelor. Fiindcă viitorul cod de procedură civilă concentrează în conținutul său și probele din codul comercial, credem că proiectul trebuie să mai adauge și celelalte dispoziții prevăzute în art. 50—54 din Codul comercial al Vechiului regat privitoare la registrele comercianților.

Proiectul nu prevede forța probantă a actelor făcute în țară străină. În această privință proiectul se poate inspira din § 315 al. 3, 4 din § 321 din codul de pr. civ. din Ardeal, precum și din § 293 al. 2 și § 311 din codul de pr. civ. din Bucovina, punând aceste dispoziții în legătură cu art. 676 din proiect relativ la procedura civilă internațională. Proiectul trebuie să mai conțină dispoziții cu privire la:

Forța probantă a fotografiei. Art. 206 al. 3 din proiectul codului de pr. civ. italiană Mortara dispune că fotografia, care nu întrunește condițiile unui document public, face dovadă numai contra intereselor autorului fotografiei.

Forța probantă a telegramelor. În această privință, proiectul poate să se inspire din art. 46—49 din codul de comerț al Vechiului regat și din art. 208. al. 2, 211 din proiectul codului de pr. civ. italian Mortara.

Forța probantă a scrisorilor. Art. 165 din codul de pr. civ. al Cantonului de Vaud prevede următoarele dispoziții, care ar putea să servească de fir conducător și în dispozițiunile proiectului. Scrisorile dintre părți relativ la obiectul procesului, fac deplină dovadă în proces; nu pot servi ca dovadă scrisorile confidențiale dintre o parte și un terțiu, când acesta din urmă nu ar putea depune ca martor privitor la conținutul confidențial al scrisorii.

Deoarece codul nostru viitor de procedură civilă concentrează în sine și partea de fond a probelor din dreptul civil, este bine ca proiectul să conțină și dispozițiile din art. 1179-1182, 1186, 1189, 1190 din codul civil al Vechiului regat și ale art. 275 din codul com din Vechiul regat, cu privire la numărul de exemplare din convențiunile sinalagmatice sub semnătură privată, la formalitatea bunului și aprobat, la mențiunile din registrele, documentele casnice, titlurile de creanță, la deosebitelile situații ale copiilor după actele autentice, la actele recognitive și confirmative.

Art. 266—268 din proiect tratând în chip incomplet obligația părților și a terților de a înfățișa documentele necesare pentru soluționarea procesului, ce sunt în posesia lor, trebuiesc completate cu dispozițiile prevăzute în art. 21—25 din legea accelerării, în art. 164—170 din codul de pr. civ. al Cantonului de Vaud, în § 303—309 din codul de pr. civ. din Bucovina, dispoziții care lipsesc din proiect.

Art. 269 al. 3 din proiect dispune că dosarul unui proces în curs, nu poate fi trimis la altă instanță decât în cazurile prevăzute de lege sau când toate părțile convin. Pentru a înlătura discuțiunile, care duc de multe ori la soluții greșite, credem că acest alineat trebuie să fie înlocuit cu dispoziția că dosarul unui proces în curs poate fi trimis la altă instanță — când este nevoie — cu condiția de a fi retrimis la instanța dela care s'a cerut înaintea termenului de înfățișare fixat pe condica acestei instanțe din urmă.

Dovada, cu martori. Sediul materiei este în art. 272—297 din proiect. Principiile proiectului se găsesc și în art. 185—210 din codul de pr. civ. din Vechiul regat, în 1191—1198 din codul civil din Vechiul regat, în art. 18 din legea accelerării, în art. 46 din codul comercial din Vechiul regat, în art. 68—83, 155—156, 328, 329 din codul de pr. penală din Vechiul regat, în art. 262—294 din codul de pr. civ. franceză, în art. 83—104, 366—411 din codul de pr. civ. rusă, în art. 171—213 din codul de pr. civ. al Cantonului de Vaud, în art. 213—257 din legea de pr. civ. a Cantonului de Geneva, în § 286—314 din codul de pr. civ. din Ardeal, în § 320—349 din codul de pr. civ. din Bucovina, în § 375—401 din codul de pr. civ. germană, în art. 222—224 din proiectul codului de pr. civ. italiană Mortara, în art. 342—357 din codul de pr. penală.

Art. 275 din proiect trebuie completat fixând termenul de 5 zile pentru depunerea listei de mar-

tori, în acest sens este și art. 18 din legea accelerării.

Art. 277 din proiect trebuie modificat obligând partea, căreia i s'a admis proba cu martori, să depună lista de martori în termenul de 5 zile sub sancțiunea decăderii din această probă. Această obligație este necesară, pentru ca partea interesată să se intereseze, dacă martorii sunt rude, în grad oprit de lege de a depune, cu partea propunătoare a acestor martori. În sensul acestei obligativități este art. 18 al. 3 din legea accelerării.

Art. 281 al. 5 din proiect dispune că încheierea, prin care se pronunță amenda martorului, care nu s'a prezentat să depună, sau care refuză să depună sau să jure, este supusă recursului. Proiectul trebuie să precizeze dacă este vorba despre recursul în casare, aceeași precizare se impune și în art. 297 al. 3 din proiect.

Art. 283 din proiect trebuie completat arătând că afară de persoanele menționate la punctele 1-3 din acest articol, nu pot fi ascultați ca martori, nici frații și surorile, unchii și nepoții, afinii — cuscii — în același grad, soțul chiar despărțit. Cred că nu este destul de efectivă dispoziția prevăzută în art. 284 din proiect, care dă acestor persoane dreptul să refuze depunerea ca martori, în proces, fiindcă dacă aceste persoane nu refuză această depunere, instanța trebuie să le primească depoziția. Or, aceste persoane figurând ca martori în proces, nu pot avea obiectivitatea necesară pentru descoperirea adevărului. În acest sens este și art. 191 al. 1—4 din codul de pr. civ. al Vechiului regat și art. 268 din codul de pr. civ. franceză. Prin urmare, dacă se primește completarea art. 283, trebuie eliminat al. 1 din art. 284 din proiect.

Art. 285 din proiect dispune că martorul poate să refuze să răspundă la întrebare, dacă răspunsul cerut i-ar aduce vătămare directă intereselor lui patrimoniale sau morale, ori ale persoanelor arătate în art. 284 p. 1. Socotim că acest articol are nevoie de această completare: Martorul trebuie să dovedească vătămarea invocată, iar dovada incompletă rămâne la aprecierea instanței.

Art. 275 al. 1 și art. 288 punctul 1 trebuie completate impunând părții interesate să arate nu numai numele, dar și pronumele martorilor, completare, necesară pentru determinarea persoanei martorului. În acest sens: art. 200 din codul de pr. civ. al Vechiului regat, art. 193 din codul de pr. civ. al Cantonului de Vaud, art. 230 din legea de pr. civ. a Cantonului de Geneva.

Art. 290 al. 4 din proiect, pentru a curma orice discuție, ar trebui completat în sensul că și preoții și călugării, precum și orice alte grade erarice bisericești sunt obligate să jure. Art. 395 al. 1 din codul de pr. civ. rusă, voind să scutească de jurământ pe preoții și monahii confesiunilor creștine a dispus scutirea categoric. Jurisprudența română a stabilit că preoții sunt obligați să jure fără să fie nevoie de o prealabilă autorizare din partea autorității bisericești superioare, deoarece niciun text de lege nu-i scutește de jurământ. (Trib. Dâmbovița s. II, 18 Decembrie 1923, *Jurisprudența Generală* 291 din 1924).

Art. 296 din proiect trebuie completat dispunând

ca procesul verbal, care constată depoziția martorului, trebuie să fie semnat și de judecător și grefier.

Art. 297 din proiect trebuie modificat în sensul ca partea, care recuză un martor, trebuie să arate și să dovedească motivul recuzării, în caz de nemotivare sau motivare insuficientă judecătorul delegat este dator să asculte martorul recuzat sub rezerva discuției înaintea instanței de fond.

În această secțiune, care tratează despre dovada cu martori, este folositor să se adauge și al. 2 din art. 1191 din codul de pr. civ. al Vechiului regat, care oprește a se dovedi cu martori contra sau peste conținutul unui act autentic sau sub semnătură privată, sau preținsele schimbări aduse înainte, în timpul sau după facerea actului, chiar dacă suma în discuție ar fi mai mică de 10.000 lei. În acest sens este și art. 222 din proiectul codului de pr. civ. italian Mortara.

Acelaș folos îl prezintă și adausul al. 1 din art. 1195 din codul civil al Vechiului regat, care oprește proba cu martori, când suma mai mare de 10.000 lei a fost adusă în judecată prin mai multe acțiuni având de obiect sume mai mici de 10.000 lei. Aceste 2 aliniate întregesc chestiunea probei cu martori și trebuie să intre în conținutul proiectului, deoarece materia probelor din dreptul civil se desființează, concentrându-se în codul de procedură civilă.

Chestia dovezii cu martori trebuie să mai primească în proiect următoarele complectări:

Mituirea, mărturia mincinoasă trebuie să atragă cercetarea penală. În acest sens: art. 204 din codul de pr. civ. din Vechiul regat, art. 200 din codul de pr. civ. al Cantonului de Vaud, art. 239 din legea de pr. civ. a Cantonului de Geneva.

Încheierea de admitere a probei cu martori trebuie să determine faptele ce trebuie probate. În acest sens: art. 185 din codul de pr. civ. din Vechiul regat și art. 213 din legea de pr. civ. a Cantonului de Geneva.

Întrebările martorilor se pun de președinte: părțile, judecătorul, procurorul pun întrebări prin mijlocirea președintelui, putând să obțină autorizare din partea președintelui să pună întrebări și direct. În acest sens: Art. 199 din codul de pr. civ. din Vechiul regat, § 307 din codul de pr. civ. din Bucovina.

Declarația martorilor — ca putere de dovadă — rămâne la aprecierea instanței, cu obligația de a-și motiva aprecierea. În acest sens: art. 213 din codul de pr. civ. al Cantonului de Vaud, art. 411 din codul de proc. civ. rusă.

Martorul poate reveni asupra declarației — în cursul audierii — aducându-i modificări, judecătorul fiind obligat de a menționa faptul revenirii în consemnarea declarației martorului. În acest sens: art. 272 din codul de proc. civ. franceză.

Când lămurirea procesului cere, instanța va putea admite un supliment de probă cu martori, numai o singură dată. În acest sens: art. 206 din codul de pr. civ. al Vechiului regat, art. 241 din legea de pr. civ. a Cantonului de Geneva.

(va urma)

P. VASILESCU

Profesor de Procedură Civilă la Universitatea din Iași

Magistratura. Conducătorii de Magistratură

Magistratură: cuvânt de înaltă autoritate morală. Cuvânt impunător ce dă fiori de respect: fiorii ochilor severi și luminați ai unui suflet fără prihană.

Magistrat: model de înțelepciune, de știință, de curaj și de virtute.

Judecător: Jus-dicens. Distribuitor de dreptate: un om care-și dă seama de ceea ce face: fundamentul rațiunii; un om care-și dă seama de ceea ce fac alții: fundamentul justiției;

„un alt om”, nu un om. Un om cult, nu un om învățat, căci erudițiunea nu însemnează cultură decât atunci când ea face din om un alt om;

un om care nu trebuie să-și potrivească viața după împrejurări, ci să și-o croiască singur, formând împrejurul lui o atmosferă în care cei ce ar respira-o să simți influența spiritului lui, să simtă și ei că sunt „alți oameni”.

Sunt condițiuni anume de viață ale judecătorului: sentimentul regulei, al ordinei și al datoriei; un control sever asupra lui însuși spre a înlătura ori ce ispite și a înfrîna patimile și pornirile urâte; o supunere oarbă la comandamentele moralei.

Numai cu însușirile de mai sus ale magistraților se poate concepe justiția.

Împreună cu magistrații, conducătorii de magistratură formează un singur tot. Între ei cată să fie un perfect acord, o corespondență bine stabilită în înțelegerea vieții lor.

Conducătorilor de magistratură se impune să trăiască în aceeași ambianță morală ca și a magistraților, căci numai viața în aceeași atmosferă îi poate armoniza.

Și armonia dintre ei este necesară pentru întărirea prestigiului și ridicarea demnității magistraturei, căci conducătorii ei, prin puterile ce au, le poate slăbi și coborî, după cum le poate întări și ridica.

Conducătorul de magistratură are dreptul de a face numiri și înaintări în acest corp de înaltă autoritate morală, are exercițiul acțiunii disciplinare asupra lui.

Cu mijloacele de care dispune, conducătorul de magistratură poate face presiuni asupra ei, o poate ademeni, o poate intimida, o poate corupe și o poate umili, fie silind pe magistrați să bată la porțile politicianilor cu trecere pentru a-și căpăta drepturile lor; fie favorizând pe cei mai puțini meritoși și înlăturând pe cei meritoși; fie dând speranțe; fie amenințând, fie tolerând nereguli, etc.

Înriurirea ministrului justiției, asupra magistraturei, asupra conștiinței ei, este mare.

În mâna ministrului stă ca magistratura să fie, sau nu, bătută de vânturile politice, să fie, sau nu, arsă de patimele omenești și înăbușită, sau nu, de tirania puternicilor zilei.

În mâna lui stă ca magistratura să fie sau să nu fie expusă la lupte între conștiință și beneficiile materiale ale vieții, și la încercarea de a se vedea mai slabă sau mai tare în demnitatea ei.

În mâna lui stă ca judecătorul să nu fie pus să vadă dacă rușinea de el îl lasă să facă, sau nu, ceea ce nu trebuie să facă.

Integritatea, demnitatea, conștiința, dreptatea și lumina ministrului justiției pun în lumină lumina corpului judecătoresc și aduc liniște în viața magistraților și încredere în cariera lor.

Au fost miniștri, care deși „unghie și carne” cu politica, când treceau pragul ministerului justiției, căutau să se desbrace și să lase la ușe haina politică. Intrau în templu.

S’au văzut miniștrii cari înlăturând influențele politice și lăaturalnice, nu țineau seama la numiri și înaintări decât de spusele șefilor ierarhici, de aprecierile colegilor pe cari se străduiau să le afle, de aptitudinile profesionale, de meritele și moralitatea magistraților, și de tradiție, pentru ca credința în noblețea „robei” să se transmită din generație în generație și să se păstreze strânsă legătura între trecut și viitor.

Câteva exemple dintre multe altele:

1) La Curtea de apel din Iași era vacant un post de consilier. Candidați, puzderie, cu proteguitori politici și nepolitici așijderea.

În acel timp la tribunalul Mehedinți funcționa un distins prim prezident, care nu figura printre solicitorii postului de consilier la Iași.

Ministrul justiției l’a chemat la București.

— Mi s’a vorbit mult bine de dumneavoastră, d-le prim prezident: mi s’au spus meritele d-voastră, și cât vă distingeți printre primii prezidenți și prezidenții de tribunale din țară. V’am chemat ca să vă cunosc și eu și să vă întreb dacă primiți locul de consilier la Curtea din Iași.

Primul prezident a primit și a fost numit.

După puțin timp, tot la Iași s’a făcut o vacanță de prezident de tribunal.

Ministrul—acelaș—a ales și a înaintat pe un judecător dela tribunalul Ilfov.

Prezidentul s’a prezentat ministrului să-i mulțumească.

— Nu-mi mulțumiți mie, d-le prezident, eu nu vă cunosc, duceți-vă și mulțumiți colegilor d-voastră și directorului de serviciu (cutare) din minister care v’au deosebit de alții.

Ministrul justiției era Titu Maiorescu.

2) La o judecătorie de ocol rurală funcționa un ajutor de aproape cinci ani. În timpul acesta el își dăduse doctoratul în litere și filosofie.

A cerut audiență ministrului ca să-i prezinte teza.

Ministrul l’a primit, l’a felicitat, și la terminarea audienței, văzând că nu cere nimic, i-a zis: te felicit încă odată, domnule, și să fii sigur căl voi ține seamă de dorințele dumitale neexprimate.

N’a trecut mult timp și ajutorul de ocol rural a fost trecut judecător la tribunalul Ilfov.

Ministru era Toma Stelian.

3) Un fost magistrat superior avea un copil ajutor de judecător la o judecătorie din Capitală.

La tribunalul Ilfov devenise vacant un loc de supleant.

Fostul magistrat s’a prezentat ministrului în audiență ca să ceară locul pentru copilul său. Pe ministru nu-l cunoscuse până atunci.

— Imi pare rău, a răspuns ministrul. Ați venit prea târziu. Am dat locul. L’am promis d-lui. . . (a pronunțat un nume cunoscut în București). Vă

promit, însă, că cel dintâi loc ce se va mai deschide, va fi al copilului d-voastră.

După o săptămână, făcându-se mișcare în magistratură, mare a fost surpriza fostului magistrat când a văzut pe copilul său trecut supleant.

S’a dus la ministru să-i mulțumască.

— După ce ați plecat d-voastră, m’am răzgândit. Am luat informațiuni asupra copilului d-voastră. E un bun băiat. D-voastră ați fost magistrat. Copiii magistraților înaintea altora. Tradiția trebuie păstrată.

Ministru era d-l Grigore Iunian.

.....
Au fost, însă, miniștrii sub care la ministerul justiției puternicii zilei traficau influența lor.

S’au văzut miniștrii cari nu admiteau numirea sau înaintarea cuiva în magistratură dacă nu făcea parte din cetașul lor politic; miniștrii cari recurgeau la orice fel de mijloace, fie abuzând de așa zisa cale disciplinară, fie legiferând creare de posturi sau reducând limita vârstei funcțiunilor, fie plătind pe cei pe care-i puteau sili să renunțe la posturile lor, etc., numai ca să poată avea locuri deschise în care să asigure situațiuni rudelor și prietenilor lor, și rudelor și prietenilor prietenilor lor.

Acestor miniștrii dacă le vorbeai de merite surideau, dacă le vorbeai de drepturi dobândite, dădeau din umeri, dacă le vorbeai de tradiție, făceau ochii mari.

Cu asemenea conducători de magistratură nu se poate concepe justiția.

Exemple nu dau. Dar zic, „sic erat in fatis”.

GEORGE D. NEDELICU

Consilier permanent la Consiliul Legislativ.

TRANSFUZIUNEA SÂNGELUI DELA CADAVRE OMENEȘTI LA OM ȘI DREPTUL CIVIL

(Referințe asupra conceptului modern al drepturilor personalității)

I.

În linii generale, în concepția juridică clasică, domină respectul necondiționat al integrității persoanei fizice și morale umane.

Ansamblul de drepturi recunoscute de dreptul natural, de dreptul pozitiv, de doctrină și jurisprudență, pentru asigurarea integrității persoanei umane fizice și morale, constituie drepturile personalității, drepturi principial nepatrimoniale, „extra commercium”.

Codul nostru civil, — spre deosebire de exemplu, de codul civil elvețian (art. 27—30) sau de codul federal elvețian al obligațiunilor (art. 19) — nu are dispozițiuni exprese de organizarea drepturilor personalității. Construirea unei teorii a acestor drepturi necesită analizarea unor dispozițiuni legale disparate, precum: articolele 5, 11, 13, 22, 25 din constituție; 5, 963, 966, 1310, 1471 din codul civil; anume texte din legea contractelor de muncă (41, 48, 49, 91) legea din 18 Martie 1895 a numelui (art. 3), legea din 28 Iunie 1923

a proprietății literare și artistice (art. 3), anumite principii din materia contractului de asigurare cât și a contractului de transport; deasemenea studiarea materiei omuciderilor și rănilor consimțite de victimă, etc. etc.

Formula ce se degajează din extrem de succintele comentarii ale juriștilor clasici, asupra drepturilor personalității, sunt drepturile sacre și inviolabile de ordine publică absolută, ce le avem asupra persoanei noastre fizice și morale, neputând face obiectul unei convențiuni, drepturi ce nu se pot comercializa, patrimonializa. (Vezi, de exemplu, *Alexandresco*, ed. II-a, III, P. I., pag. 248 și nota).

Astfel concepției clasice a dreptului de proprietate sacre și inviolabile (art. 19 din vechea constituție română) îi corespundea dreptul personalității, deasemenea sacre și inviolabile.

Apare logică definiția celor ce caracterizează patrimoniul ca o emanațiune a personalității, explicând caracterul lui, bizar altfel, de sacru și inviolabil, prin sanctitatea și inviolabilitatea personalității, a cărei simplă emanațiune e patrimoniul: este natural ca emanațiunea să conserve caracteristicile corpului emanator !!

Anacronismul teoriei dreptului personalității, astfel cum e construită în concepția clasică, contrastează cu stilul ultra modern (poate hidos, dar viabil întrucât e în cadența vremii) al dreptului de proprietate și dreptului obligațiunilor.

Unui drept al obligațiunilor și de proprietate, — quasi socializat, în orice caz decretat de exagerările individualismului juridic, — îi corespunde un drept al personalității ultra-individualist.

II.

A) *Tratatul de drept civil francez al lui Planiol și Ripert* (t. VI, 1930 pag. 326 No. 242), conține un sistem de tranziție între concepția clasică și ideea modernă a drepturilor personalității. Nu mai găsim exprimată accentuat ideea sanctității și inviolabilității persoanei umane. Autorii se mulțumesc să declare că în virtutea principiilor civilizației creștine și ale societăților democratice moderne persoana umană trebuie să fie salvagardată în integritatea ei fizică și morală, în independența ei, — (limitată numai de drepturile altora și de datorităle ei față de colectivitate), — cât și salvagardată în libera sa activitate.

Consideră nule contractele prin care o persoană s'ar angaja să expună corpul său sau al altora la o suferință suportată voluntar și *necomandată de o necesitate*, precum luptele sportive sau operațiunile chirurgicale *inutil periculoase*.

Recunosc limitările aduse de jurisprudență, dreptului de libertate, dreptului independenței persoanei umane, limitări justificate pe constatarea existenței unor motive legitime la baza convențiunilor de limitarea acelei independențe. Vorbind despre dreptul moral al autorului, pun principiul salvagărdării integrității morale a persoanei, recunoscând însă că dreptul moral rămâne intact și intangibil, suferă totuși restricțiuni în exercițiul său arbitrar și nejustificat, prin drepturile dobândite de terți.

B) Ripert în: „*La règle morale dans les oblig. civ.*” (ed. II, 1927, pag. 45), a fost și mai categoric decât în opera din 1930 a sa de colaborare cu M. Planiol. El expune: „Regula morală învață că omul nu trebuie, *fără motiv legitim*, să dispună de viața, persoana și libertatea sa”.

„*Sunt contracte în care debitorul își riscă viața* (transporturi periculoase, înlocuiri militare, transfuziuni de sânge), în care individul își sacrifică libertatea (locațiune de servicii domestice), muncind pentru altul la cele mai ingrate munci și *care totuși sunt contracte licite. Drepturile cele mai sacre ale personalității pot fi obiect de obligațiuni valabile*. Dar ca omul să se sacrifice astfel și să-și restrângă libertatea, trebuie să urmărească un scop *lăudabil*. Contractul prin care se interzice unei persoane o anume ocupațiune, industrie sau comerț într'un anume loc, este imoral, dacă prin severitatea interdicțiunii, pune pe debitor în imposibilitate de a trăi sau îl condamnă la o inacțiune forțată. Poate fi validat contractul însă dacă stipulantul impune această obligațiune într'un interes legitim și dacă promițătorul a primit un preț suficient pentru această desistare”.

La No. 30 (pag. 61), Ripert rezumând deciziile Tribunalului franceze, crede că preceptele ce se degajează din ele, sunt: „*nu vei dispune de viața, corpul libertatea aproapelui tău pentru scopuri inutile și tu însuși vei respecta viața ta și corpul tău*”.

* * *

C) *Josserand*, într'o cronică publicată în *Dalloz hebdom.* 1932, pag. 1 (*chroniques*) sub titlul: „*La personne humaine dans le commerce juridique*”, întrezărește, s'ar părea cu groază, sensul evoluției conceptului dreptului personalității. Limitează analiza sa însă, cu un spirit de prudență în care nu mai recunoaștem fuziunea revoluționară obișnuită a primelor sale lucrări, — numai la examenul soluțiilor inovatorii jurisprudențiale și doctrinale în materia responsabilității pentru accidente în transporturi.

Reținem următoarele observațiuni judicioase: „Legislatorul și mai ales jurisprudența și-au luat câteva libertăți cu principiul intangibilității persoanei omenești... Persoana omenească abandonează puțin din integritatea și intangibilitatea sa.... devine voluntar materie de tranzacțiuni, delăsări, desistări, de aranjamente, combinațiuni; este tratată ca o valoare economică și juridică, se comercializează, se patrimonializează, suntem tentați să scriem că se americanizează”.

„Asigurările asupra vieții, odinioară proscrise ca periculoase, imorale și odioase, au luat o strălucită revanșă și au pătruns profund în moravurile noastre: *jocul vieții și morții altădată interzis, a devenit licit*”.

Josserand citează dispozițiile legii franceze din 31 Mai 1924, care permite clauzele de exonerarea riscurilor accidentelor în locomotia aeriană; analizează conceptul modern juridic de *risc acceptat*, aplicat în transportul benevol, deasemenea în domeniul medical (tratamentul radioterapic, chirurgia estetică), devenind de o curentă apli-

care astfel principiul din adagiul: „volenti non fit injuria”.

Josserand conchide: „Nu este sigur că *patrimonializarea persoanei umane*, privită în integritatea ei fizică sau morală, este o binefacere nelimitată, dar în acest sens se orientează dreptul comun legislativ; e zadarnic să negăm, ci din potrivă e util să ne dăm seama, tendințele cele mai periculoase fiind acelea care activând insidios, rămân neobservate”.

D) Observațiuni interesante dar fără să constituie o teorie de ansamblu a drepturilor personalității, teorie care să se impună, conțin și următoarele lucrări:

1) E. Perreau: „Droits de la personnalité” publicată în Rev. trim. de dr. civ. 1909, pag. 50; 2) H. Fongerol „La figure humaine et le droit” (thèse Paris, 1913); 3) Lachèse „La transfusion du sang au point de vue juridique” (thèse Toulouse 1924); 4) Demogue (Tr. des oblig. civ. II, No. 803 și urm.: 807 și urm.).

III

Tendința este spre „comercializarea persoanei omenești fizice sau morale”; tendința este să se lase individului libera dispozițiune de persoana sa fizică sau morală, de corpul său și de cadavrul său, într'un scop care, conformându-se intereselor sale, să nu contrarieze, ci din potrivă să se încadreze în interesele reale și permanente ale colectivității omenești, din care face parte.

Viața contemporană, mult mai complexă, nu se acomodează cu principiul sancționării și inviolabilității persoanei fizice și morale umane, principiu consecutiv căruia persoana umană este extra-commercium.

Sunt de uz general și tot mai generalizat convențiunile, necunoscute sau incomplet cunoscute juriștilor din alte epoci, prin care persoane își fac sursă licită de venituri din cedarea dreptului de reproducerea figurei lor, sau altei părți a corpului lor, prezentând un interes științific sau de curiozitate pentru public; din organizarea de întreceri sportive, în care integritatea persoanei lui fizice este deseori grav atinsă (box, asalturi de spadă, campionate de motociclete, etc.); din vinderea capelurei lor pentru confeuri lansatori de mode capilare: din punerea la dispozițiune către clinici de sânge propriu pentru transfuziuni la pacienți, în necesitate de sânge, etc.

Se impune în lumea juridică o discuțiune mai amplă a drepturilor personalității.

Ilustrez importanța materiei, examinând câteva cazuri în care este inevitabilă reexaminarea conceptului dreptului personalității și precizarea acestei noțiuni pentru conștiința juridică a contemporanilor:

1. Dreptul asupra numelui.

Unul din aspectele persoanei morale umane, este numele său. Orice tranzacție asupra numelui, după concepția clasică, constituind o convenție asupra integrității persoanei morale umane, nu este licită, fiind contra ordinii publice și bunelor

moravuri și având un obiect extra-commercium. Conștiința juridică și morală a contemporanilor nu arată totuși ostilitate validării convențiunilor prin care cineva cedează în numele său unui scriitor, pentru denumirea eroilor operelor lui și aceasta chiar dacă personagiul fictiv este grotesc sau odios, născând astfel o ambianță desagreabilă persoanei reale cedente.

Deasemenea nu repugnă contemporanilor să lase să-și producă efectele totale, convenția prin care un publicist, cedează definitiv, sau temporar, numele sau pseudonimul său unui jurnal, reviste, etc.; care publică eventual operele altora, sub numele sau pseudonimul lui, fie că le utilizează pe frontispiciul său, chiar dacă efectivul aport de colaborare al acelui publicist, este inexistent.

Utilizarea numelui poate fi cedată unor întreprinderi comerciale sau industriale pentru scopuri de publicitate a produselor lor. *Sanctitatea și inviolabilitatea persoanei fizice și morale umane, este un concept prea grotesc de solemn, ce nu se ajustează pe osătura morală și fizică a contemporanului, mai puțin pompoasă, decorativă și plină de ostentație ca aceea a generațiilor ce ne-au precedat.*

În climat contemporan, cu mentalitate contemporană, nu putem trăi decât fals în cadrul și decorul timpurilor trecute, oricât de însetați de spectacol am fi.

De altfel, demnitatea omenească s'a deplasat: ea rezidă astăzi nu în aspecte exterioare, în grandoire de aparat, nume, înfățișare, ținută, ci în sensul moralo-social al activității individuale.

Nu mai insist asupra numelui comercial, asupra căruia posibilitățile de tranzacționare sunt nelimitate (vezi concluziile scrise ale d-lui avocat Rosental în procesul Socec, în Pand. Rom. 1930).

2) Libertatea muncii, comerțului și industriei.

În Demogue (Traité des oblig., t. II, No. 813 și urm. pag. 663 ed. 1923), sunt analizate numeroase decizii, care aduce temperări principiului respectului libertății muncii, comerțului și industriei, validând convențiunile de restricțiuni aduse libertății muncii, comerțului sau industriei.

Oridecâteori o asemenea restricțiune, fie că prezintă o utilitate socială, fie că nu este nocivă intereselor sociale, este validată de instanțele judecătorești.

Și astfel un alt element component al drepturilor personalității omenești, *libertatea individuală*, pășește spre muzeul instituțiilor omenești, defuncte, dar ne regretate...

Legislatorul român, retardatar ca totdeauna, acolo unde nu trebuie, a înscris în art. 91, în legea contractelor de muncă, dispozițiunea următoare: „Este nulă și de nul efect convențiunea prin care salariatul s'ar obliga față de întreprinzător ca la expirarea contractului de muncă să nu exercite comerțul similar sau să exercite, pentru evitarea concurenței, în condiții de inferioritate prejudiciabile intereselor sale”.

Este o exagerare, iar practica juridică va desoperi numeroase procedee de eludarea acestei dispozițiuni excesive, pentru găsirea unei soluții

uni de acomodarea intereselor generale cu interesele individuale. Nu este posibilă o normală activitate comercială sau industrială, (ambele interesând în cel mai înalt grad, bunul mers al colectivității) dacă orice salariat concediat, stăpân pe secretele fabricațiunii sau activității fostului patron, va putea, a doua zi după concediere, exercita aceeași activitate ca și fostul patron, folosind ca bun propriu, acea anume manieră comercială sau industrială, care nu-i aparține, fiind rezultatul muncii, fie a patronului, fie rezultatul strădaniilor multor generații de antecesorii ai fostului patron.

Notez deasemenea regimul restrictiv, aproape opresiv, creat libertății muncii de întreaga legislație uvrieră română. În special relev legea română a duratei muncii din 1928, cu recentele ei modificări, instituind un regim cu tendință de eliminare ca antisociale, din corpul social al elementelor cu un exces de energie producătoare, limitându-le activitatea la anume ore de muncă, calculate după puterea de muncă a mediocrilor.

Va urma

GEORGE ELIESCU

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. I-a

Audiența dela 17 Noembrie 1926

Președinția D-lui OSCAR NICOLESCU, Președinte

Constanța General Ianescu și a. cu Căp. C. Barozzi

Decizia No. 4180 *)

Raport. Efectuare în natură, — sau prin luare mai puțin. Modalitatea în care se face se determină de condiția juridică a imobilului din momentul deschiderii succesiunii. Art. 764 și 765 c. c.

Din disp art. 765 c. c. rezultă că, condițiunea juridică a imobilului, existând în momentul deschiderii succesiunii, determină modalitatea în care are a fi făcut raportul. De aici urmează că, dacă imobilul donat a fost înstrăinat de donatar, iar după deschiderea succesiunii a reintrat în patrimoniul lui, el va fi raportat fără imputațiune, dacă se găsește în averea eredelui la epoca facerii partajului, având eredele facultatea să îl aducă și în natură dacă găsește aceasta în interesul său.

De asemenea dacă la deschiderea succesiunii, imobilul donat se găsea încă grevat de o ipotecă anterioară, raportul începe din acel moment să aibă de obiect valoarea imobilului, care de atunci e considerat ca împreună cu masa succesorală și faptul că, ulterior creianța a fost plătită de un alt co-erede și ipoteca stinsă, nu poate schimba condițiunea juridică din momentul deschiderii succesiunii și nu conferă dreptul comorțenitorilor de a obliga pe eredele donatar să raporteze imobilul, nu prin imputațiune, ci în natură.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut în cauză de d-l consilier D. Florescu, pe d-nii av. D. Dobrescu și Al. Ottulescu în susținerea și combaterea motivului VIII de casare, cum și pe d-l procuror general I. N. Stambulescu în concluziuni și

*) Dată după divergență.

Deliberând,

Asupra motivului VIII de casare din recursul făcut de către Constanța Ianescu, general G. Ianescu ca soț dotat și soț pentru autorizare și Matilda Barozzi în contra deciziunii Curții de apel București secția IV-a, no. 415 din 1924, motiv, care singur a rămas a fi rezolvat astăzi de complectul de divergență, toate celelalte motive ale recursului fiind respinse ca neîntemeiate prin deciziunea acestei Curți no. 3186 din 1926.

Văzând cuprinsul acestui motiv de casare astfel formulat :

Violaarea art. 765 c. civ. (principiul protector al ipotecei). După acest art. onor. Curte nu putea să-și însușească hotărârea Tribunalului (875) de a aduce la raport în natură imobilele aflate sub ipoteca Creditului Funciar Urban la deschiderea succesiunii (1925), „motivul de drept” izvorând din acest articol, fiind în favorul nostru.

Având în vedere deciziunea atacată din care rezultă: Că intimatul în recurs, căpitan C. Barozzi, cerând împărțirea averii rămase pe urma defunctului General C. A. Barozzi — tatăl său — și al recurentelor Constanța Ianescu și Matilda Barozzi — s'a decis de către Tribunalul Ilfov secția II-a, ca recurentele să raporteze în natură la masa succesorală 3 imobile ce li se constituise dotă de către defunctul lor tată și anume 2 imobile — situate în str. Cantacuzino no. 44 și în str. Prudenței 3 București — de către Constanța Ianescu și cel de al treilea imobil — situat în calea Griviței no. 181 București — de către Matilda Barozzi; iar prin luare mai puțin un alt imobil situat în str. Prudenței no. 5, care fusese constituit dotă tot acestei din urmă recurente; că, înaintea Tribunalului obiectându-se de către recurente între altele și împrejurarea că, o parte din imobilele constituite lor ca dotă au fost ipotecate anterior deschiderii succesiunii, și deci, conform dispozițiilor art. 765 c. civ., pentru ele nu ar fi obligator raportul în natură, — Tribunalul a respins această obiecțiune, motivând că, deși în adevăr acele imobile fuseseră ipotecate anterior deschiderii succesiunii totuși, întrucât ipoteca a fost achitată de către intimatul din recurs, căpitan C. Barozzi, ele urmează a fi raportate în natură; că, instanța de apel, prin deciziunea supusă recursului a menținut această parte din sentința tribunalului, care singur interesează în examinarea motivului VIII de casare.

Având în vedere că, prin motivul VIII de casare, se critică această parte din soluțiunea instanței de fond, imputându-i-se că, a violat dispozițiunile art. 765 c. civ. fiindcă potrivit lor, Curtea de fond nu putea să adopte sentința Tribunalului prin care se obligă recurentele să raporteze în natură imobilele ce erau ipotecate în momentul deschiderii succesiunii.

Considerând că, față de cuprinsul motivului VIII de casare și de motivele invocate de instanța de fond în soluțiunea sa și întrucât nu este contestat între părți, că unele din imobilele constituite dotă recurentelor și pentru cari au fost obli-

gate a face raportul în natură, au fost ipotocate anterior deschiderii succesiunii și că, plata datoriei ipotecare s'a făcut de către intimatul căpitan C. Barozzi, după deschiderea succesiunii, urmează că, chestiunea de drept ce este a se rezolva în speță e aceea de a ști dacă scutirea dela obligația raportului în natură prevăzută prin art. 765 c. civ., pentru imobilele ce au fost ipotocate anterior deschiderii succesiunii, există și poate fi invocată de către eredele obligat la raport, atunci când datoria ipotecară s'a plătit posterior deschiderii succesiunii de către un alt erede.

Considerând că după art. 764 c. civ., raportul se face sau în natură sau scăzându-se valoarea sa din partea celui obligat a face raport; că, art. 765 dispune că „raportul se poate pretinde în natură pentru imobile; când cel ce a primit imobilul l'a înstrăinat sau ipotecat înaintea deschiderii succesiunii, raportul în natură nu este obligatoriu; că raportul în acest caz, se prețuește după valoarea ce imobilul a avut în momentul deschiderii succesiunii.

Considerând că din acest text rezultă neîndoiios că condițiunea juridică a imobilului existând în momentul deschiderii succesiunii, determină modalitatea în care trebuie făcut raportul; de unde urmează că, în cazul când când imobilul donat unui erede, care acceptă succesiunea a fost înstrăinat și a reintrat apoi în patrimoniul acestuia, nu înainte, ci după deschiderea succesiunii, el va fi raportat pe cale de imputațiune, dacă se găsește în averea eredelui la epoca facerii partajului, întrucât în momentul deschiderii succesiunii, imobilul era înstrăinat, având însă eredele facultatea să aducă și în natură imobilul, dacă el va crede aceasta în interesul său, ceea ce legea exprimă în art. 765 alin. I prin cuvintele raportul în natură nu este obligatoriu.

Că, de asemenea, dacă la deschiderea succesiunii imobilul donat se găsea încă grevat de o ipotecă anterioară, raportul începe din acel moment să aibă de obiect valoarea imobilului, care de atunci e considerat ca împreună cu masa succesorală, și faptul că ulterior creianța a fost plătită de un alt coerede și ipoteca stinsă, nu poate schimba condițiunea juridică a imobilului din momentul deschiderii succesiunii și nu conferă dreptul comoștenitorilor de a obliga pe eredele donatar să raporteze imobilul, nu prin imputațiune, ci în natură.

Considerând dar că atunci când în speță instanța de fond având a decide asupra modului în care trebuia să se facă raportul unor imobile, deși era constant în cauză că ele fuseseră ipotocate anterior deschiderii succesiunii și plata datoriei ipotecare se făcuse posterior acestui moment de către un alt erede, decide totuși că, raportul trebuie făcut în natură, iar nu prin luare mai puțin, — cum urma potrivit dispozițiilor art. 765 c. civ. și potrivit situațiunei existente la deschiderea succesiunii, — ea a violat textul de lege citat, așa că motivul 8 de casare devenind întemeiat câtă a fi admis, a se casa deciziunea atacată pe temeiul lui și a se restitui cauza aceleiași Curți

de apel pentru a o judeca din nou conform art. 52 din legea Curții de casație.

Pentru aceste motive, Curtea admite motivul VIII, etc.

NOTA. — Cestiunea dedusă în judecata Inaltei Curți, după cum o precizează chiar instanța supremă în unul din considerentele deciziei sale mai sus reproducă, era de a se ști dacă raportul în natură al unui imobil dăruit de către de cuius mai este obligatoriu atunci când succesibilul donatar ipotecase imobilul înainte de deschiderea succesiunii și datoria ipotecară a fost achitată posterior deschiderii succesiunii de către un coerede al donatarului ? Oare în această ipoteză nu este locul a se aplica dispoziția art. 765 cod. civ. și a se decide că modalitatea raportului este lăsată la aprecierea moștenitorului donatar obligat la raport, astfel încât succesibilul va avea libertatea de alegere fie de a aduce în natură la masa succesorală, imobilul dăruit, fie pe cale de imputațiune asupra porțiunei sale succesoriale.

Inalta Curte deduce din interpretarea textului menționat, principiul „că condițiunea juridică a imobilului existând în momentul deschiderii succesiunii, determină modalitatea în care trebuie făcut raportul”. Făcând aplicațiunea acestui principiu în speță, Inalta Curte decide că întrucât la deschiderea succesiunii, imobilul dăruit era încă grevat de ipotecă, modalitatea raportului era definitiv fixată din acel moment și prin urmare faptul că după deschiderea succesiunii, creanța ipotecară a fost plătită de un coerede, nu conferă comoștenitorilor dreptul de a obliga pe succesibilul donatar la raportul în natură al imobilului dăruit.

Credem că soluțiunea dată de instanța supremă nu este conformă cu principiul care domină regimul nostru succesoral în materia raportului imobiliar și nu ține seamă de rațiunea de a fi a derogățiunilor admise de codul civil la acest principiu.

Legiuitorul nostru în materia raportului imobiliar n'a reprodus pur și simplu dispozițiile corespunzătoare din legea franceză care i-a servit în mod obicinuit ca izvor de inspirație în elaborarea legislațiunei civile ci a adoptat un sistem eclectic, intermediar între cel francez și cel italian. Legiuitorul francez stabilește în materie imobiliară principiul raportului în natură cu efect rezolutoriu și retroactiv, consfințind în art. 860 cod. civ., o excepțiune la acest principiu în cazul unei înstrăinări a imobilului dăruit înainte de deschiderea succesiunii când raportul se face pe cale de imputațiune; din contra, legiuitorul italian în articolele 1015 și 1016 stabilește norme deosebite în ce privește modul de efectuare al raportului, după cum această cestiune interesează numai pe

moștenitorul donatar sau pune în joc și interesul terților.

În primul caz, art. 1015 dispune că în materie imobiliară, raportul succesoral se face după alegerea succesibilului donatar obligat la raport, fie prin aducerea bunului dăruit, în natură, la masa succesorală, fie pe cale de imputațiune asupra părții de moștenire cuvenită succesibilului. Când însă moștenitorul donatar a înstrăinat sau ipotecat imobilul dăruit, în interesul liberei circulațiuni a bunurilor și pentru siguranța terților, art. 1016 din codul civil italian înlătură facultatea de alege recunoscută moștenitorului prin art. 1015 și atribue un caracter obligatoriu, raportului prin luare mai puțin, menținând astfel drepturile reale constituite de către succesibilii asupra imobilului dăruit. În preocuparea sa de a apăra drepturile acestor terți, legiuitorul italian a mers atât de departe, încât nu face deosebirea admisă în legea franceză și legea noastră, între înstrăinările făcute înainte de deschiderea succesiunii și cele făcute ulterior. În definitiv legiuitorul italian a schimbat cu totul caracterul raportului în materie imobiliară, întrucât deschiderea succesiunii și acceptarea ei de către moștenitorul donatar, nu operează cu o condiție resolutorie a liberalității primite, ci din contra succesibilul este considerat față de comoștenitorii săi, că a dobândit un drept pur și simplu asupra imobilului dăruit din chiar momentul donațiunei.

Față de aceste două sisteme bazate pe concepțiuni opuse cu privire la caracterul raportului, legiuitorul nostru a adoptat o soluțiune intermediară care presintă însă o afinitate mult mai accentuată cu sistemul francez. În adevăr, articolul 765 după ce consfințește același principiu ca și legiuitorul francez, în ce privește caracterul obligatoriu al raportului în natură în materie imobiliară, lărgeste excepția prevăzută de art. 860 francez, în sensul că asimilează cazul când imobilul dăruit supus la raport, a fost ipotecat înainte de deschiderea succesiunii, cu ipoteza când acel imobil a fost înstreinat, admițând că în ambele cazuri raportul se va face pe cale de imputațiune. Este adevărat că legiuitorul nostru în loc să întrebuițeze limbajul categoric din art. 860 francez care dispune că în caz de înstrăinare „le rapport n'a lieu qu'en moins prenant”, se servește de o expresiune vagă susceptibilă de îndoială în ce privește adevăratul său înțeles. În adevăr, legiuitorul, în partea finală a art. 765, dispunând că în caz de înstreinare sau ipotecare, „raportul în natură nu este obligatoriu”, acești termeni s'ar putea interpreta în sensul că succesibilul donatar ar avea facultatea de a raporta în natură sau pe cale de imputațiune, imobilul dăruit, după aprecierea sa, astfel încât drepturile dobândite asupra imobilului de terți achizitori sau creditori ipotecari

ar fi la discreția lui cu rezerva cam iluzorie a dreptului de intervențiune în instanța de împărțală, menționat în articolul 769 cod. civ.

În realitate, ținând seamă pe de o parte de textul corespunzător francez și pe de alta de antiteza de redacțiune între partea inițială a textului articolului 765 unde legiuitorul stabilește principiul obligativității raportului în natură în materie imobiliară și partea finală unde se prevede că raportul în natură nu este obligator atunci când imobilul a fost înstreinat sau ipotecat înainte de deschiderea succesiunii, trebuie să ajungem la concluzia că în aceste din urmă ipoteze raportul pe cale de imputațiune nu este pentru moștenitorul donatar numai un drept, opozabil comoștenitorilor care n'ar putea cere raportul în natură dar are în același timp pentru donatar un caracter obligator în sensul că acesta n'ar avea alege de a face raportul în natură sau pe cale de imputațiune. Interpretarea contrarie dată articolului 765 ar duce la consecința inadmisibilă că legiuitorul nostru ar fi înțeles să lase pe terți achizitori sau creditorii ipotecari care au tratat cu moștenitorul donatar, la discreția acestuia care făcând raportul în natură ar periclita drepturile conferite celor de al treilea.

De altmintrelea din art. 855 cod. civ., rezultă un argument a fortiori în sensul interpretării art. 765 cod. civ. ca consfințind în mod obligatoriu raportul prin imputațiune în caz de înstreinare sau ipotecare a imobilului dăruit.

În adevăr, rezultă din textul citat că atunci când o donațiune a fost făcută, fie unui succesibil, fie unui terțiu și se constată la deschiderea succesiunii donatarului că valoarea liberalității excede cotitatea disponibilă, moștenitorii rezervatari nu sunt în drept a cere, pe calea acțiunii în reducțiune, ca donatarul să restituie în natură excedentul în cazul când donatarul a înstreinat bunul dăruit; în această ipoteză art. 855 dispune că donatarul va face restituirea excedentului, prin echivalent, ținându-se seama de valoarea bunului dăruit din momentul morței donatorului.

Or, dacă legiuitorul nostru, spre deosebire de cel francez, a respectat drepturile dobândite de terți, chiar atunci când este în joc un interes de ordine publică cum e instituțiunea rezervei, cu atât mai mult trebuie să admitem că legiuitorul a înțeles să apere pe terți atunci când este vorba numai de raportul succesoral destinat să mențină egalitatea între descendenți și bazat pe o presumpție juris tantum de voință a defunctului!

Raportul făcându-se numai pe cale de imputațiune atunci când imobilul dăruit a fost înstreinat sau ipotecat înainte de deschiderea succesiunii, urmează că aliniatul al doilea din art. 769

cod. civ. care recunoaște creditorilor ipotecari dreptul de a interveni în instanța de împărțeală pentru ca raportul să nu se facă în fraudă drepturilor lor, are rațiune de a fi în sistemul legislațiunii franceze, de unde această dispoziție legală a fost luată, dar n'are nici un rost în legislațiunea noastră. În adevăr, în legislațiunea franceză, unde numai terții achizitori sunt apărați contra efectului resolutoriu și retroactiv al raportului în natură, trebuia să se recunoască celorlalți terți care au dobândit numai drepturi reale asupra imobilului dăruit, posibilitatea de a interveni în instanța de împărțeală pentru a obține, dacă se poate, ca imobilul dăruit să fie pus în lotul donatarului și astfel dreptul de proprietate al acestuia, supus rezoluțiunii prin efectul raportului, să fie definitiv consolidat prin efectul declarativ al partajului și prin urmare drepturile terților să fie mențione. Or, în legislațiunea noastră, situațiunea creditorilor ipotecari fiind identică cu cea a terților dobânditori, intervenția creditorilor ipotecari, în instanța de împărțeală, nu prezintă pentru ei nici o utilitate întrucât raportul urmând să se facă pe cale de imputațiune, în nici un caz drepturile creditorilor ipotecari nu pot fi periclitate; așa fiind, reproducerea acestui aliniat din textul corespunzător francez constituie o inadvertență a legiuitorului nostru.

Din analiza dispozițiilor legale relative la raportul în materie imobiliară, rezultă că nici legiuitorul nostru, nici cel francez n'au o concepție unitară în ce privește efectele raportului și nu adoptă unul și același principiu ca bază a reglementațiunii acestei instituțiuni. În adevăr, din punctul de vedere legislativ, s'ar putea concepe două moduri de reglementare a efectelor raportului imobiliar. În adevăr, s'ar putea admite că prin raportul în natură, succesiunea dobândește imobilul supus raportului, devine ayant-cause al succesibilului donatar și în această calitate trebuie să respecte toate actele prin care donatarul a constituit drepturi reale asupra imobilului dăruit; prin urmare, în caz de înstreinare totală, existând o imposibilitate juridică de a se face raportul în natură, el trebuie să se facă prin echivalent, iar în caz de înstreinare parțială, raportul se va face în natură, cu respectarea sarcinilor constituite de donatar, micșorându-se partea succesorală cuvenită acestuia cu valoarea sarcinilor.

Din contra, se poate admite că raportul în natură are rolul și efectul unei condițiuni rezolutorii care operând în mod retroactiv, desființează toate drepturile reale constituite de donatar asupra imobilului dăruit cel puțin în cazul când prin efectul împărțelei ulterioare a moștenirii, acel imobil cade în lotul unui comoștenitor. Or,

legiuitorul nostru nu consfințește nici unul din aceste două sisteme, ci admite că raportul imobilelor se face când în natură, când prin echivalent fără un criteriu rațional de diferențiere.

Astfel, când e vorba de sarcini create de donatar asupra imobilului dăruit, legea în articolul 769 admite raportul în natură cu efect resolutoriu și retroactiv, astfel încât bunurile imobile reintră în masa succesorală liberă de sarcini, terții titulari ai acestor sarcini, neavând altă măsură de protecțiune în favoarea lor, decât posibilitatea de a interveni în instanța de partaj; din contra, când e vorba de înstreinări sau constituirii de ipotecă, legea prevede că raportul se face prin echivalent și deci terți -și păstrează drepturile conferite de donatar.

Cum se pot concilia cele două soluțiuni divergente consfințite prin art. 765 și 769 cod. civ.? De ce înstreinările și ipotecile se mențin pe când celelalte drepturi reale cad?

Din cele două forme ale raportului, în materie imobiliară, e incontestabil că în concepția legiuitorului codului civil, raportul în natură constituie regula, pe când raportul prin echivalent are un caracter excepțional; aducerea efectivă la masă a bunului dăruit corespunde nu numai cu noțiunea însăși a raportului, dar se explică și prin concepția economică și socială a legiuitorului, care consideră imobilele ca fiind elementele patrimoniale cele mai de valoare.

De aici urmează că raportul în natură, în materie imobiliară va avea loc în toate cazurile în care nu există o dispozițiune expresă derogatorie; astfel spre pildă înstreinările sau constituirile de ipotecă făcute de donatar după deschiderea succesiunii, nefiind expres prevăzute în art. 765 cod. civ., urmează că existența lor nu împiedică raportul în natură cu efectul resolutoriu și retroactiv.

Din considerațiunile expuse că formula de principiu enunțată de Înalta Curte în decizia de mai sus că condiția juridică a imobilului existentă în momentul deschiderii succesiunii, determină modalitatea în care trebuie făcut raportul, dacă ar fi s'o interpretăm într'un sens absolut așa cum este redactată, ar cuprinde o dublă inexactitate atât din punctul de vedere al sferei sale de aplicațiune, cât și din punctul de vedere al condițiunii juridice a imobilului.

Deși orice înstreinare totală sau parțială a imobilului dăruit și orice constituire de sarcini asupra imobilului, afectează condițiunea sa juridică, totuși ele nu influențează deopotrivă modalitatea în care trebuie făcut raportul întrucât, în legislațiunea noastră, constituirea de sarcini spre deosebire de înstreinarea totală a imobilului sau și ipotecarea, nu împiedică raportul în natură.

Pe de altă parte, articolul 765 fiind edictat în

interesul terților și pentru salvagardarea principiului economic al liberei circulațiuni a bunurilor, urmează că acest text nu se mai aplică și deci raportul trebuie să se facă în natură, atunci când interesul terților nu mai este în joc.

În adevăr, excepția dela principiul raportului în natură, n'a fost stabilită de legiuitor în interesul moștenitorului donatar și deci aplicațiunea excepției n'ar mai avea nici o rațiune.

Așa fiind, în speța judecată de Înalta Curte, fiind constant în fapt că imobilul dăruit fusese ipotecat anterior deschiderii succesiunii, dar plata datoriei ipotecare se făcuse înainte de împărțea moștenirii, deși posterior decesului donatorului, raportul se putea și trebuia să se facă în natură, căci ideea de egalitate între moștenitori care este la baza raportului succesoral, așa cum a fost concepută și organizată de legiuitorul codului civil, implică egalitatea loturilor succesoriale nu numai din punctul de vedere al valorii, dar și din punctul de vedere al naturii bunurilor care le compun.

ALEX. CERBAN

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S.-a III

Audiența dela 12 Iunie 1933

Președenția D-lui VESP. ERBICEANU Consilier,

Uzinele comunale București și a. cu P. Calvocurescu.

Decizia Nr. 1085.

Funcționar la Uzinele comunale București. Se bucură ca și funcționarii comunali de dispozițiile legii statului funcționarilor publici.

Uzinele comunale București fiind create și funcționând ca instituțiune de interes public și ca un serviciu în cadrele de organizare ale Municipiului București, iar nu ca o întreprindere particulară de interes privat cu organizație distinctă de aceea a Municipiului, iar consiliul său de administrație lucrând numai în baza delegațiunii date de consiliul comunal, funcționarii acestei instituții se bucură ca și funcționarii comunali de dispozițiunile statutului funcționarilor publici și dacă la punerea în aplicare a Statutului erau stabili în funcțiune, pot să atace cu acțiune în contencios actele abuzive de autoritate.

Curtea,

Având în vedere că din decizia supusă recursului, se constată că d-l Petre Calvocorescu, a intentat acțiune în contencios administrativ, în contra Primăriei Municipiului București și a Uzinelor Comunale București, pentru a se anula ca ilegal dată, deciziunea consiliului de administrație al Uzinelor Comunale București din 25 Septembrie 1931, prin care a fost îndepărtat din funcțiunea ce ocupa, și să se dispună reintegrarea sa pe data îndepărtării din funcțiune.

Că Curtea de apel București secția I-a, a admis

acțiunea, a anulat ca ilegal dată deciziunea Consiliului de administrație al Uzinelor comunale București, din 25 Septembrie 1931, prin care reclamantul a fost îndepărtat și în consecință a obligat, primăria Municipiului București și Uzinele comunale București, să reintegreze pe reclamant în toate drepturile avute anterior acestei deciziuni.

Că, pentru a decide astfel, Curtea motivează că potrivit art. 1 din legea pentru administrarea Uzinelor comunale București, aceste Uzine țin de primăria Municipiului București și deci nu constituie o instituție particulară; că, în această situațiune, Curtea motivează că funcționarii acestei instituții sunt funcționarii comunali, și deci în conformitate cu art. 98 și 99 din legea unificării administrative din 1925 și a art. 173, 181, 182, 183 și 184 din legea administrației locale dela 1929, ei sunt încadrați în dispozițiunile statutului funcționarilor publici, având toate drepturile și toate obligațiunile din statut; că mai motivează Curtea că în ipoteza când nu li s'ar aplica statutul funcționarilor publici, totuși concedierea funcționarilor uzinelor nu se poate face decât în conformitate cu art. 5 și 11 din lege, adică cu aprobarea Consiliului comunal, ceea ce nu a avut loc în speță; că în fine Curtea constată că reclamantul a avut o vechime mai mare de cinci ani, la punerea în aplicare a statutului funcționarilor publici, și deci în conformitate cu art. 64 din statut, avea stabilitatea în funcțiune, astfel că în această situațiune fiind, îndepărtarea reclamantului din funcțiune nu se putea face, de cât numai după ce se pronunța Comisia disciplinară asupra pedepsei de aplicat, așa că măsura luată fără respectarea dispozițiunilor din statut, este ilegală.

Având în vedere motivele I și III de casare, astfel formulate :

I. Violarea art. 6 al. d și art. 11 din legea pentru administrarea și exploatarea Uzinelor Comunale București, publicată în Monitorul Oficial nr. 87 din 21 Iulie 1923. Violarea art. 18 din legea pentru organizarea administrației Municipiului București din 1929. Greșită interpretare a art. 5 din legea Uzinelor Comunale București.

Am susținut în fața instanței de fond că U. C. B. constituind o regie comercială organizată pe baza unei legi speciale, care prevede anumite dispozițiuni referitoare la regimul funcționarilor ei, dispozițiunile statutului funcționarilor publici, nu sunt aplicabile funcționarilor U. C. B.

În adevăr, art. 11 din legea U. C. B. prevede că funcționarii întreprinderii vor fi numiți și concediați de Consiliul de administrație U. C. B., după propunerea Directorului General. Acelaș articol în aliniatul II prevede că în ceea ce privește drepturile și datoriile funcționarilor întreprinderii, se va întocmi un regulament special.

Din combinarea acestor texte, Curtea observând că până azi nu s'a redactat regulamentul cerut de art. 11 sus citat, ajunge la concluzia că regimul de aplicat funcționarilor U.C.B. este cel prevăzut în statutul funcționarilor publici.

Concluzie cu totul eronată, legea U. C. B., asimilează pe funcționarii săi în ce privește salarizarea, cu funcționarii instituțiilor particulare (art. 6 al. e și f și art. 11 al. III); iar în ce privește numirea acestora este dată în competența Consiliului de Administrație după propunerea Directorului General (art. 11).

Toate aceste dispozițiuni nu-și găsesc echivalentul în dispozițiunile statutului funcționarilor publici, încât regulamentul ce s'ar fi întocmit pe baza legii U.C.B., neputând cuprinde dispozițiuni derogatorii dela această lege, nu putea să prevadă nici dispozițiunile statutului funcționarilor publici.

Concedierea funcționarilor U. C. B., deasemenea dată în seama Consiliului de administrație, propunerea Directorului General fiind suficientă pentru ca funcționarul să poată fi îndepărtat de Consiliul de administrație. Cu atât mai mult cu cât în cauză s'a făcut anchete prin care s'a stabilit necontestat de intimat că acesta s'a făcut culpabil de însușire de bani publici.

Cartea interpretează greșit articolele sus citate din legea U. C. B., când crede că pentru concedierea funcționarilor este necesară aprobarea Consiliului comunal, întrucât această chestiune este cuprinsă numai în art. 6 al legii U.C.B. care determină atribuțiunile Consiliului de administrație cari nu mai au nevoie de nici o abilitare.

III. Violarea art. 173 și 181 și urm. din legea administrației locale din 1929. Exces de putere. Nemotivare.

Instanța de fond examinând caracterul de regie publică al U. C. B., conchizând că acestea constituiesc un serviciu public, ajunge la concluzia că funcționarilor lor li se aplică dispozițiunile statutului funcționarilor publici.

La această soluțiune se ajunge prin evidentă violare a textelor sus menționate, întrucât legea administrației locale fiind o lege generală nu modifică dispozițiunile legii speciale a U. C. B.

Ori, această lege conține norme de recrutare a funcționarilor prevăzute în art. 6 și 11, cari sunt explicit derogatorii dela dispozițiile legii administrației locale.

Prin simplul fapt că serviciul în care funcționarul își exercită profesiunea, este un serviciu public, nu se poate ajunge la concluzia că acestuia i se aplică statutul funcționarilor publici, atâta timp cât există o lege de organizare a funcționării bazată pe alte principii decât ale statutului.

Având în vedere că prin disp. art. 1 și 2 din legea Uzinelor comunale București, se prevede că comuna București, a fost autorizată să grupeze într-o întreprindere comună sub denumirea „Uzinele comunale București”, toate uzinele și instalațiunile sale, de alimentare cu apă, canalizare și iluminat electric sau cu gaz aerian, care întreprindere va fi administrată de Consiliul comunal cu ajutorul unui Consiliu de administrație și a unui comitet de direcție, cărora Consiliul comunal le delegă o parte din atribuțiunile sale.

Că din cuprinsul acestor texte rezultă în mod neîndoios, că, Uzinele comunale București, au fost create și funcționează ca instituțiune de interes public și ca un serviciu în cadrele de organizare ale Municipiului București, iar nu ca o întreprindere particulară de interes privat cu organizație distinctă de cea a Municipiului, deoarece după cum s'a menționat mai sus, Consiliul de administrație al acestei instituțiuni, își are puterea de administrare, numai în baza delegațiunei date de către Consiliul comunal, singurul în drept de a administra această întreprindere, care are privilegia asupra întregii gestiuni a administrației și a exploatarei întreprinderii.

Că această instituție a Uzinelor comunale București, depinzând de primăria Municipiului București, urmează că funcționarii acestei instituțiuni

să se bucure ca și funcționarii comunali, de dispozițiunile statutului funcționarilor publici, aplicabil lor prin dispozițiunile art. 98 și 99 din legea unificării administrative din 1925 și art. 173, 181, 182, 183 și 184 din legea administrației locale de la 1929 mai ales că prin legea U. C. B. nu s'au reglementat drepturile și îndatoririle funcționarilor acestei instituțiuni.

Că Curtea de apel, decizând astfel, a dat o justă interpretare și aplicare textelor de lege, așa că motivele I și III de casare sunt nefondate.

Având în vedere motivul II de casare astfel formulat :

II. Violarea art. 4 și 8 din legea contenciosului administrativ. Violarea art. 5, 6 și 11 din legea pentru organizarea și administrarea U. C. B.

Am susținut în fața instanței de fond că d-l P. Calvocorescu, nu este funcționar stabil, stabilitatea nefiind prevăzută de legea U. C. B. și fiind de principiu că aceasta nu se poate acorda decât prin lege, în mod expres.

Curtea de apel constată în fapt că intimatul reclamant avea în serviciul primăriei o vechime mai mare de 5 ani, la punerea în aplicare a statutului funcționarilor publici, și că în conformitate cu art. 64 din statut, era stabil.

Ori, această concluziune a Curții nu rezolvă chestiunea. D-l Calvocorescu fiind trecut din serviciul Primăriei într'un serviciu comercializat având o lege organică care în nici o dispoziție a sa nu-și asigură stabilitatea, nu se poate prevala de drepturi dobândite în altă funcțiune la o altă administrație. Cu atât mai mult, cu cât d-sa a fost trecut în serviciul U. C. B. cu împlinirea vreuncea din formalitățile prevăzute de art. 89 și 90 din regulamentul legii statutului funcționarilor publici.

Având în vedere că prin motivul I și III de casare s'a stabilit că dispozițiunile statutului funcționarilor publici sunt aplicabile și funcționarilor Uzinelor comunale București, deoarece sunt considerați ca funcționari comunali.

Considerând pe de altă parte că Curtea de apel a statuat că intimatul era stabil în funcțiune, conform art. 64 din statut, deoarece avea o vechime de cinci ani împliniți la punerea în aplicare a statutului funcționarilor publici.

Că în această situație, intimatul putea să atace cu acțiune în contencios, actul abuziv de autoritate, deoarece după cum s'a menționat era stabil în funcțiune pe baza statutului care îi era aplicabil, așa că și motivul II de casare e nefondat, iar recursul se respinge cu 2000 lei cheltueli fixate prin apreciere.

Pentru aceste motive, Curtea respinge ca nefondat recursul.

Rugăm stăruitor pe d-nii abonați din provincie a nu aștepta alte invitațiuni, cari sunt costisitoare, sau sosirea în localitate a încasatorului nostru, Mihail Stama, singurul împuternicit pentru provincie, D-l C. Petculescu fiind pentru Capitală, și a binevoi să trimeată achitarea abonamentului prin mandat poștal, direct la Administrația Revistei „CURIERUL JUDICIAR”. București. Artei 5, notând pe cotorul mandatului poștal, abonamentul datorat partida No. . . .

Cei-ce și-au schimbat adresele, sunt rugați a ne comunica noua D-lor adresă spre a putea primi regulat revista.